

Istota katastrofizmu Szewców Witkacego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*, [w:] Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Dramaty*, wybór Konstancy Puzyna, Warszawa 1983, s. 383–384.
- Źródło: Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*, [w:] tegoż, *Dramaty*, wybór Konstancy Puzyna, Warszawa 1983, s. 398.
- Źródło: Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*, [w:] tegoż, *Dramaty*, wybór Konstancy Puzyna, Warszawa 1983, s. 376.
- Źródło: Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*, [w:] tegoż, *Dramaty*, wybór Konstancy Puzyna, Warszawa 1983.
- Źródło: Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*, [w:] tegoż, *Dramaty*, wybór Konstancy Puzyna, Warszawa 1983, s. 377–378.

Istota katastrofizmu *Szewców* Witkacego

Stanisław Ignacy Witkiewicz - *Tworzenie świata* (1921/1922)

Źródło: domena publiczna.

Dramat Witkacego *Szewcy* opisuje wydarzenia mające miejsce w bliżej nieokreślonej przyszłości. Dzieła nie można jednak nazwać fantastyką naukową. Autor nie przewiduje bowiem przemian historycznych, ale przewroty, które dokonają się w ludzkiej naturze. I nie są to przewidywania optymistyczne.

Twoje cele

- Wymienisz założenia katastroficznej wizji świata przedstawionej w *Szewcach* Witkacego.
- Opisziesz postawy, które bohaterowie dramatu przyjmują wobec nadchodzącej katastrofy.
- Przeanalizujesz los jednostek wrażliwych w czasach postępującego społecznienia ludzkości ukazanego w *Szewcach*.
- Porównasz katastrofizm Witkacego z katastrofizmem Zygmunta Krasińskiego.

Przeczytaj

Witkacy

Stanisław Ignacy Witkiewicz (1885–1939) doświadczył wielu katastrof – zarówno tych związanych z wydarzeniami historycznymi, jak i dotyczących jego życia osobistego. Wychowywał się w atmosferze młodopolskiej, wśród dekadentkich nastrojów, które ówczesni twórcy – między innymi jego ojciec Stanisław Witkiewicz (1851–1915) – usiłowali przełamać nowymi ideami rozwoju duchowego lub artystycznego. Witkacy poświęcił się sztuce, która stanowiła – jego zdaniem – główną wartość ludzkiego życia i remedium na poczucie pustki. Z czasem zaczął jednak wieszczyć, że i ten przejaw człowieczeństwa zaniknie, a ludzkie życie zostanie w przyszłości całkowicie pozbawione indywidualizmu, a zatem również twórczości. Witkacy boleśnie przeżył samobójstwo swojej narzeczonej, Jadwigi Janczewskiej (1889–1914). Podróż do Nowej Gwinei, podjęta w celu odzyskania zdrowia psychicznego, nie przyniosła spodziewanego ukojenia. Pisarz wrócił do Europy, w której właśnie wybuchła I wojna światowa. Zaciągnął się wówczas do wojska carskiego. W Rosji był świadkiem rewolucji październikowej, która zmieniła jego postrzeganie rzeczywistości. Tematyka katastroficzna pojawiała się odtąd niemal we wszystkich jego dziełach. Przykładem tej tendencji jest również dramat *Szewcy*.

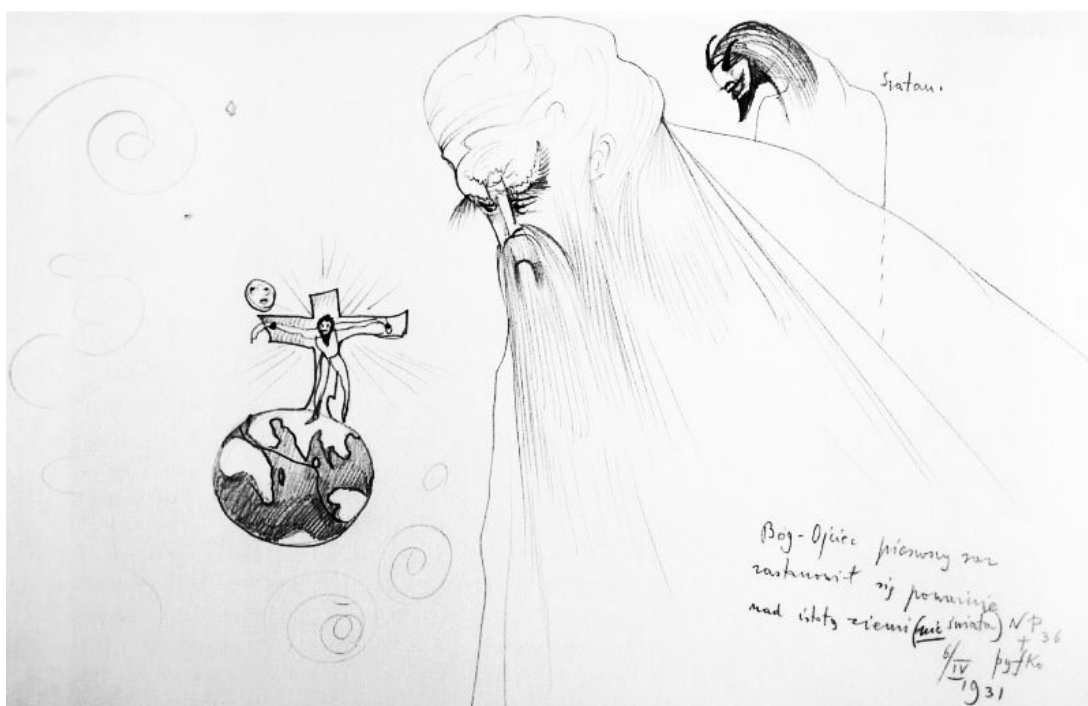

Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Autoportret na tle drzwi*

Źródło: Ablakok, dostępny w internecie: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

Życie bez idei

Z większości dzieł Witkacego można wyczytać przekonanie o tym, że wiek XX jest czasem wymierania wartości, którymi żyła dotychczas ludzkość. Autor *Szewców* wymienia trzy podstawowe dziedziny twórczości człowieka określające jego egzystencję. Są to kolejno: religia, sztuka i filozofia. Przez wieki każda z nich zapewniała jednostce sens życia, porządkowała wizję świata, dawała szczęście i spełnienie. W miarę rozwoju cywilizacyjnego ludzie przestali jednak odczuwać te wartości jako istotne. Z kolei współczesna sztuka w poszukiwaniu nowości skłoniła się do wynaturzonych form. Filozofia zaś wkrótce znajdzie swój koniec w postaci doskonałego systemu, który będzie odpowiedzią na wszystkie pytania.

Stanisław Ignacy Witkiewicz - *Bóg Ojciec pierwszy raz poważnie zastanowił się nad istotą ziemi (nie świata)* (1931)

Źródło: domena publiczna.

Witkiewicz uważał skutki tych przemian za pozytywne dla sprawnego funkcjonowania społeczeństwa. Lecz dla indywidualium, nazywanego przez niego „Istnieniem Poszczególnym”, wymieranie wartości oznacza katastrofę. Gdy nie istnieje żadna idea, której można się poświęcić, tajemnica, którą można zgłębić, ani cel, do którego można dążyć, życie jednostki staje się zupełnie bezwartościowe i nudne. To przekonanie często wyrażają bohaterowie dzieł Witkacego, na przykład Sajejan Tempe z *Szewców*:

Stanisław Ignacy Witkiewicz

” Szewcy

(fragment)

SAJETAN

Już wszystko tak zbrzydło na tym świecie, że więcej o niczym gadać nie warto. Kona ona ludzkość pod gniotem cielska gnijącego, złośliwego nowotwora kapitału, na którym, nikiem [putryfikacyjne](#) owe bąble, faszystowskie rządy powstają i pękają, puszczając smrodliwe gazy zagniętej w sobie, w sosie własnym, bezosobowej ciżby ludzkiej. Już nic gadać nie trzeba. Wszystko je wygadane do cna. Czekać trzeba, aż się zrobi i robić, ile kto może. Czy nie jesteśmy ludzie? Może ludzie to tylko oni – a my to tylko bydlęce ścierwa, z takimi wicie, Panie Świąty, [epifenomenami](#), by się jeszcze gorzej męczyć u na ich uciechę skowytać [...].

Źródło: Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*, [w:] tegoż, *Dramaty*, wybór Konstanty Pużyna, Warszawa 1983, s. 376.

Spuścizna literacka Witkacego jest świadectwem poszukiwania nowej wartości, która mogłaby zastąpić stare. Bohaterowie *Szewców* próbują wszelkich sposobów zapełnienia egzystencjalnej pustki, a rzeczywistość dookoła nieustannie się zmienia pod wpływem kolejnych rewolucji. Witkiewicz często ukazuje, że u podłoża ich pragnień najczęściej znajduje się desperacja. Wyraża przekonanie o bezpowrotnym przemienieniu okresu wielkich idei.

” Stanisław Ignacy Witkiewicz

Szewcy

(fragment)

SAJETAN

[...] Ja wiem, jako czas idzie, i wiem to, że o ile dawniej nacjonalizm był czymś faktycznie świętym, i to specjalnie u narodów uciśnionych i tych, co przegrywali, to dziś jest klęską i będę to gadał, choćbyście mi tu dożywocie w dwójnasób przedłużyli i ozdobili codziennym mordobiciem w godzinę wypowiedzenia tych słów.

Źródło: Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*, [w:] tegoż, *Dramaty*, wybór Konstanty Puzyna, Warszawa 1983, s. 398.

Niemówność nasycenia

W czasie bankructwa systemów religijnych, filozoficznych i społecznych, które kształtowały wcześniej obraz świata, szczególnie trudny jest los jednostek wrażliwych. Większość postaci Witkacowskich dramatów i powieści to ludzie głęboko refleksyjni, o bogatym życiu wewnętrznym. Nie są w stanie zadowolić się prozą życia, poszukują wciąż nowych wrażeń – intelektualnych, duchowych, a także cielesnych. Jednak żadne, nawet najmocniejsze doświadczenie, nie daje im oczekiwanego nienasycenia.

To nienasycenie Witkacy nazywa „[metafizycznym](#)”, ponieważ w jego przekonaniu nie wynika ono z samej materialnej kondycji człowieka. Zwraca uwagę na stopień uświadomienia właściwy tylko ludziom. Człowiek postrzega siebie jako istotę odrębną od świata, mimo że z tego świata pochodzi i w nim został ukształtowany. Stąd wynika zadziwienie własnym istnieniem, doświadczane mocno zwłaszcza przez osoby uwrażliwione, zwane przez Witkiewicza [schizoidami](#). Ta właściwość ludzkiej natury odpowiada za nasze człowieczeństwo, ale w dobie przemian cywilizacyjnych staje się źródłem cierpienia:

” Stanisław Ignacy Witkiewicz

Szewcy

(fragment)

II CZELADNIK *z uporem*

Nie. Pomyślcie tylko: czemuż jestem tym, a nie innym? To nieprawda, że ja nie mogłem o innym stworzeniu powiedzieć: „ja”. Mogłem być chociażby tym padłem (*wskazuje na Scurvy’ego*), a jestem jakimś lodowatym nadwszarzem czy czymś podobnym – mówię w przybliżeniu tylko – na przełęcz najdzikszego z nonsensów: pomieszania osobowości z ciałami – ja sam nie wiem, wicie...

Milknie zawstydzony.

SAJETAN

Nie wstydz się tak, Jędrzek! Nieprawda: materializm biologiczny autora tej sztuki mówi inaczej [...]. Przez miliardy lat łączyły się i różniczkowały komórki, aby takie ohydne ścierwo, jak ja, mogło o sobie powiedzieć właśnie: „ja”!

Źródło: Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*, [w:] Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Dramaty*, wybór Konstanty Puzyna, Warszawa 1983, s. 383–384.

Ludzie, którzy zdolni są jeszcze do przeżywania „uczuć metafizycznych” w czasach, gdy tradycyjne sposoby ich doświadczania zanikają, mają przed sobą trudny los. Stoją przed tragicznym wyborem: albo skazać się na wieczne niespełnienie, albo porzucić człowieczeństwo i poddać mechanizacji życia czy – mówiąc językiem Witkacego – ulec „zbydlęceniu”.

Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Autoportret* (ok. 1912).

Źródło: domena publiczna.

Zanikanie indywiduum

Dramat wrażliwych jednostek nie ma optymistycznego zakończenia. Zdaniem Witkacego uczucia wyższe są skutkiem ubocznym rozwoju świadomości i wkrótce znikną. Kluczowym powodem jest – według pisarza – coraz większe uspołecznienie ludzkości. We współczesnym świecie rządzonym przez masy poszczególni ludzie nie mają znaczenia. Jeśli skupiają się na swych wewnętrznych przeżyciach, są dla ogółu nieużyteczni. Ich gatunek skazany jest na wymarcie – otwarte pozostaje tylko pytanie, kiedy to nastąpi:

” Stanisław Ignacy Witkiewicz

Szewcy

(fragment)

SAJETAN

A ta znowu to samo, nikiem papagaj jaki sztucznie wyuczony. Już my to znamy. Tu, moja pani, ni ma czasu na wykładziki jakieś popularne – tu

jest prawdziwa tragedia. O, kiedyż, kiedyż zapomni indywiduum o sobie w doskonałej maszynie społeczności? O, kiedyż cierpieć wreszcie przez swą samoosobowość, wiecznie w nicość jak zadek jaki transcendentalny wypiętą i wypuczoną, przestanie – zostaną jedynie narkotyki, jej Bohu!

Źródło: Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*, [w:] tegoż, *Dramaty*, wybór Konstancy Pużyna, Warszawa 1983.

Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Historje manjaków* (1910)

Źródło: domena publiczna.

Wyobraźnię Witkacego można nazwać katastroficzną. Zdaniem autora *Szewców* najbardziej przerażające nie są jednak przewroty polityczne mogące wydarzyć się w przyszłości. Rewolucje i walki zbrojne są tylko tłem, na którym przebiega o wiele straszliwsza przemiana. Być może przyszła ludzkość funkcjonująca na podobieństwo mrowiska będzie szczęśliwa, lecz pozbawi się wszelkiej wartości nadającej sens egzystencji – utraci człowieczeństwo na rzecz społeczeństwa nasyconych marionetek.

Słownik

epifenomen

(łac. *epiphania* – objawienie) – wtórne zjawisko, które współwystępuje z podstawowym, lecz nie wywiera na nie istotnego wpływu

metafizyka

(gr. *ta meta ta physika* – to, co ponad fizyką) – jedna z głównych dyscyplin filozofii rozważająca ogólne własności bytu i ostateczne przyczyny rzeczy; w potocznym rozumieniu oznacza wszystko to, co wybiega poza możliwość naukowego wyjaśnienia

putryfikacyjne

(fr. *putréfaction* – gnicie) – gnijące

pyknik

w typologii budowy ciała niemieckiego psychiatry Ernsta Kretschmera osoba otyła, niskiego lub średniego wzrostu, skłonna do czasowych wahań nastroju

schizoid

w typologii budowy ciała niemieckiego psychiatry Ernsta Kretschmera osoba o wątlej budowie ciała ze skłonnościami do koncentrowania się na sobie

Wolna Wszechnica Robotnicza

nazwa nawiązująca do Wolnej Wszechnicy Polskiej, założonej w czasie I wojny światowej w 1918 roku placówki edukacyjnej, której naczelnym celem było rozpowszechnianie wszystkich dziedzin wiedzy; dyplom jej ukończenia był równoważny z ukończeniem studiów uniwersyteckich

Audiobook

Polecenie 1

Na podstawie zacytowanych fragmentów tekstu Jana Błońskiego odpowiedz na pytanie, dlaczego – według badacza – katastrofa opisana w *Szewcach* jest katastrofą „całkowitą”.

Polecenie 2

Opisz, w jaki sposób – według Błońskiego – bohaterowie *Szewców* odnoszą się do opisywanej w utworze zagłady.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz cechy katastroficznej wyobraźni Witkacego.

- nieuchronność zapowiadanych przemian
- przekonanie o zaniku indywidualności
- postulowanie działania na rzecz ochrony przed nadchodzącą katastrofą
- bojaźń przed gniewem Boga
- wieszczanie wymarcia uczuć wyższych
- obawa przed katastrofą naturalną

Ćwiczenie 2

Oceń prawdziwość zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

PYTANIE	PRAWDA	FAŁSZ
Zdaniem Witkacego indywidualność zanika we współczesnym świecie ze względu na postępujące uspołecznienie ludzkości.	P ☐	F ☐
Bohaterowie <i>Szewców</i> w istotny sposób uczestniczą w rewolucyjnych wydarzeniach.	P ☐	F ☐
Zapowiadana w dramacie katastrofa jest nieunikniona i postacie nie są w stanie jej zapobiec.	P ☐	F ☐
Według Witkacego trzy najważniejsze wartości: religia, sztuka i filozofia mogą ocalić upadające człowieczeństwo.	P ☐	F ☐

Tekst do ćwiczeń 3. i 4.

Stanisław Ignacy Witkiewicz

” Szewcy

(fragment)

I CZELADNIK

Tak – nie bardzoście się wysilili na ten spicz przez s, p, i „cze”. Ja, wicie, Jędreku, znam Kretschmera z wykładów tej tam intelektualnej lafiryndy Zahorskiej, w naszej Wolnej Wszechnicy Robotniczej. Oj, wolna ona, wolna – raczej rozwolniona jest ta nasza Wszechnica. Sami się częstują twardą wiedzą, a na nas to tę biegunkę umysłową puszczają, aby nas jeszcze gorzej zatumanić, niż to chciały wszelkie religianty na usługach feudałów i ciężkiego się przemysłu wygłupiające. A wam mówię, Jędreku, że to schizoidalna psychologia. Nie wszyscy są tacy. To rasa ginąca. Coraz więcej jest na tym świecie pykników. Ma se radio, ma se styło, ma se kino, ma se daktyło, ma se brzuch i nieśmierdzące, niecieknące ucho, ma se syćko jak się patrzy – czego mu trza? A sam w sobie jest ścierwo podłe, guano pogodne, przebrzydłe. To je pyknik, wis? A taki niezadowolony ze siebie to ino mąć na świecie czyni, żeby siebie przy tym przed sobą wywyższyć i siebie sobie pokazać lepszym niż naprawdę jest – nie być, ino pokazać, i nie lepszym, ino takim fajniejszym, wyhyrniejszym. Tak ci to wyhyrma przed sobą. (po pauzie) A ja to sam nie wiem, jaki jestem: pyknik czy schizoid?

Źródło: Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*, [w:] tegoż, *Dramaty*, wybór Konstanty Pużyna, Warszawa 1983, s. 377–378.

Ćwiczenie 3

Przeformułuj wypowiedź I Czeladnika tak, aby nie zawierała wyrazów potocznych, stylizowanych na gwarę lub przestarzałych.

Ćwiczenie 4

Na podstawie wypowiedzi I Czeladnika stwórz definicję pojęcia „pyknik”, w której określisz, jaką rolę – według Witkacego – pełnią we współczesnym świecie ludzie określani tym terminem.

Ćwiczenie 5

Opisz, w jaki sposób wymienieni bohaterowie *Szewców* próbują zapętnić egzystencjalną pustkę.

Ćwiczenie 6

W rozprawce na 200 słów odpowiedz pytanie: Jaki los czeka wrażliwe jednostki w społeczeństwie, które powstaje na oczach bohaterów dramatu *Szewcy*?

Ćwiczenie 7

Wpisz do tabeli pozytywne i negatywne skutki zaniku osobowości, na które wskazują bohaterowie *Szewców*.

Ćwiczenie 8

Porównaj katastrofizm *Szewców* Witkacego z katastrofizmem *Nie-Boskiej komedii* Zygmunta Krasińskiego w rozprawce na 300 słów.

Praca domowa

Napisz rozprawkę, w której rozważysz, czy zagrożenia wspomniane przez Witkacego są aktualne również dzisiaj.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Istota katastrofizmu *Szewców Witkacego*

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

3) rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);

6) rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach;

7) odróżnia dyskusję od sporu i kłótni;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

IV. Samokształcenie.

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

3) rozpoznaje w utworach cechy prądów literackich i artystycznych oraz odczytuje ich funkcje;

II. Kształcenie językowe.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

6) rozpoznaje i charakteryzuje styl indywidualny (dzieła literackiego, autora) oraz styl typowy (gatunku literackiego, prądu literackiego, epoki) i wykorzystuje tę wiedzę w interpretacji utworu literackiego;

Lektura obowiązkowa

21) Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne. Uczeń:

- wymieni założenia katastroficznej wizji świata przedstawionej w *Szewcach* Witkacego;
- opíše postawy, które bohaterowie dramatu przyjmują wobec nadchodzącej katastrofy;
- przeanalizuje los jednostek wrażliwych w czasach postępującego uspołecznienia ludzkości ukazanego w *Szewcach*;
- porówna katastrofizm Witkacego z katastrofizmem Zygmunta Krasińskiego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- metaplan.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel prosi uczniów, aby zastanowili się nad tematyką katastrofizmu. Czy dzisiejsze czasy można określić mianem *katastroficznych*? Młodzież przygotowuje się do pracy nad tym tematem.

Faza wprowadzająca:

1. **Metaplan.** Klasa zostaje podzielona na 2 grupy. Każda z nich otrzymuje duży arkusz papieru do stworzenia plakatu. Arkusz jest podzielony na następujące części:
 Jak jest?
 Jak powinno być?
 Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?
 Wnioski
 Uczniowie odpowiadają na pytanie: *Jak jest?* Odnoszą swoją odpowiedź do sytuacji w Polsce i na świecie. Odpowiedzi zapisują na kartkach, które przyklejają w wyznaczonym miejscu na arkuszu. Zapis stanowi diagnozę stanu aktualnego. Następnie uczniowie notują odpowiedzi na pytanie: *Jak powinno być?* i przyklejają kartki w odpowiednim miejscu plakatu. Pytanie to ma sprowokować odpowiedzi wskazujące możliwości poprawy sytuacji. Na ostatnie pytanie uczniowie również udzielają odpowiedzi. Na tym etapie pracy uczniowie powinni zastanowić się nad przyczynami powstałych nieprawidłowości. Na zakończenie ćwiczenia uczniowie zapisują wnioski na karteczkach, które przykleją w wyznaczonym miejscu na plakacie. Wnioski mają doprowadzić do poprawy sytuacji zgodnie z sugestiami pytania: *Jak powinno być?*

Przedstawiciele prezentują efekty pracy grup. Wnioski ze wszystkich plakatów mogą być zebrane jako wspólne rozwiązanie problemu.

2. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji i prosi uczniów, by na podstawie wiadomości zdobytych przed lekcją zaproponowali cel zajęć oraz kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. **Praca z tekstem.** Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treściami w sekcji „Przeczytaj” i zapisują w zeszycie minimum pięć pytań do tekstu. Uwaga: każde z pytań musi rozpoczynać się od słowa „dlaczego”. Następnie szukają osoby do pary i zadają jej pytania sformułowane podczas czytania tekstu. Wątpliwości omawiają z nauczycielem lub z wyznaczonym uczniem, który pełni rolę eksperta.
2. **Praca z multimediami.** Nauczyciel przechodzi do sekcji „Audiobook”. Włącza nagranie, na podstawie którego uczniowie wykonują polecenia 1 i 2. Materiał ćwiczeniowy uczniowie wykonują indywidualnie. Chętne osoby prezentują swoje odpowiedzi.
3. Nauczyciel wyświetla na tablicy po kolei ćwiczenia od 1 do 7 z sekcji „Sprawdź się”. Zespół klasowy zostaje podzielony na 4-osobowe grupy, które rozwiązują zadania na czas. Najszybsza grupa przedstawia swoje propozycje i omawia je na forum klasy. Pozostali uczniowie weryfikują przedstawione odpowiedzi. Jeśli są one poprawne, grupa wygrywa.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel ponownie odczytuje temat lekcji i inicjuje krótką rozmowę na temat kryteriów sukcesu. Zadaje również pytania podsumowujące i prosi wybranych uczniów o odpowiedzi.
Jakie są założenia katastroficznej wizji świata przedstawionej w „Szewcach” Witkacego? Jakie postawy przyjmują bohaterowie utworu wobec nadchodzącej katastrofy?
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej. Wybrany uczeń podsumowuje zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.

Praca domowa:

1. Napisz rozprawkę, w której rozważysz, czy zagrożenia wspomniane przez Witkacego są aktualne również dzisiaj.
2. Porównaj katastrofizm „Szewców” Witkacego z katastrofizmem „Nie-Boskiej komedii” Zygmunta Krasińskiego w rozprawce na 300 słów.

Materiały pomocnicze

- *Katastrofizm*, [w:] *Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny*, t. 1, Julian Krzyżanowski, Warszawa 1984.
- *Echa katastroficzne*, [w:] *Rzecz wyobraźni*, Kazimierz Wyka, Warszawa 1959.

- Fragment spektaklu *Szewcy* w reż. J. Stuhra, Teatr Nowy w Łodzi.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Audiobook”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.